

Felietony

M?ODY SPASSKI (cz. 1)

Borys Spasski ukończy 65 lat! Ponieważ dziesięćty mistrz świata od 15 lat nie uczestniczy w rozgrywkach na najwyższym szczeblu, a od zakończenia jego drugiego meczu z Robertem Fischerem minęło lat 10, zachodzi obawa, że spore grono polskich miłośników gry szachowej wie o tym znakomitym szachiście niewiele lub zgoła nic.

Decyzje polityczne sprawiły, że o Spasskim nie mogła się ukazać (w latach 70. i 80. ubiegłego wieku) książka z rosyjskiej "czarnej serii", z tych właśnie książek, stojących na znakomitym poziomie, szachiści mojego pokolenia czerpali wiedzę nie tylko o Steinitzu, Laskerze i Capablanca, lecz również o arcymistrzach - konkurentach Spasskiego: o Petrosjanie, Talu, Poługajewskim i innych. Wprawdzie niedawno ukazały się, po rosyjsku i angielsku, dwie monografie poświęcone "carowi Borysowi", lecz mimo tego nie ulega wątpliwości, że życiorys Spasskiego, jego twórcze credo i lista sukcesów, są u nas znane w stopniu niewystarczającym.

Zabrzmiało to może komicznie w stosunku do osoby, która właśnie osiągnęła wiek emerytalny, lecz warto przypomnieć, że w swoim czasie był Spasski "cudownym dzieckiem". Dziesięcioletni Borysek, chudy, chorobliwie nieśmiały i marnie odziany, po raz pierwszy przekroczył próg leningradzkiego Pałacu Pionierów w 1946 roku. Po półrocznym szkoleniu osiągnął poziom 1. kategorii, w 1949 roku był już mistrzem Leningradu juniorów, a po następnych trzech latach wygrał mistrzostwa grodu nad Noworód dorosłych. W 1953 r. Spasski zdobył tytuł mistrza międzynarodowego, w 1955 roku - tytuł mistrza świata juniorów do lat 20. oraz awans do turnieju międzystrefowego, zaś w 1956 roku był już arcymistrzem i na turnieju pretendentów podzielił miejsce 3-7. I jak tu nie dostać zawrotu głowy od sukcesów?

"Wydawało się, że nie istniała potrzeba wytężonej pracy. Znakomita pamięć, szybkość i dokładność liczenia wariantów, błyskawiczne wnikanie w istotę pozycji, świetne przygotowanie fizyczne wiodły go bez widocznego wysiłku od sukcesu do sukcesu" - napisał jeden obserwatorów młodości Spasskiego. Zwolennicy teorii gószce, że charakter człowieka kształtuje się w pierwszych latach życia, podkreślali skomplikowaną sytuację rodzinną Borysa: wyrastał bez opieki ojca, który porzucił on i trójkę małych dzieci. Ponieważ w identycznie trudnych warunkach chował się młody Robert Fischer, a Tigran Petrosjan już w dzieciństwie stracił oboje rodziców i mieszkał w domu ciotki, domorośli znawcy zagadnień psychologii ukuli też, że smutne dzieciństwo "samotnych wilczków" sprzyjało, ba, miało być niezbędnym wręcz stymulatorem rozwoju ich szachowego geniuszu.

Pierwszym trenerem Spasskiego był Władimir Zak, o którym Mark Tajmanow wyraził się, że był "przeciętnym graczem i przeciętnym szkoleniowcem", a który wychował kilkunastu arcymistrzów o zupełnie odmiennych stylach gry. W "epoce Zaka" Borys grał ostro i technicznie. Trener bardzo dbał, by jego młody podopieczny dużo czasu spędzał na boisku, lodowisku i w pływalni; zdrowie i kondycja były i są nieodzownym warunkiem sukcesu w szachach uprawianych zawodowo. Do czasu to wystarczało, ale w pewnym momencie należało odkryć nowe szlaki. Trenerem Spasskiego - młodego mistrza został leningradzki arcymistrz Aleksander Tołusz, uznany spec w dziedzinie huraganowego ataku z ofiarami, wieczny optymista, potrafiący czerpać wszystkie uroki życia pełnymi garściami.

Zgodnie z obiegowymi słodami wybitni szachiści reprezentują pewien określony, własny styl gry. Lasker to obrona i psychologia. Rubinstein - strategia zbudowana na fundamencie głębokiego zrozumienia debiutu. Tal to atak i kombinacje. Petrosjan to ostrożność, profilaktyka i stopniowe "duszenie" przeciwnika. A jak grał młody Spasski?

Do Borysa przylgnęła etykieta "szachista wszechstronny". Z równym zaangażowaniem potrafił "młczy" przeciwnika w lepszej kondycji, odgadywał i neutralizował groźby rywala

Felietony

w?adaj?cego inicjatyw? oraz prowadzi? natarcie, czy to na s?abo?ci skrzyd?a hetma?skiego, czy te? na nieprzyjacielskiego kr?la. Przez wiele lat "klientami" Spasskiego byli niewzruszony Korcznoj, znany z "?elaznej defensywy, oraz kipi?cy temperamentem Tal, genialny w swej umiej?tno?ci stwarzania niepoliczalnych komplikacji. "W m?odo?ci Spasski czyta? gr? Korcznoja i Tala jak otwart? ksi??k?" - zawyrokowa? ostatnio Kasparow, pisz?c dla swojej strony internetowej obszerny szkic po?wi?cony naszemu bohaterowi.

Wywody Kasparowa zas?uguj? na wnikliwe zbadanie, tam bowiem, gdzie w gr? nie wchodzi? dora?ne lub d?ugofalowe interesy finansowe czempiona, jego szachowym ocenom i analizom mo?na ufa? bez zastrze?e?.

Kasparow pisze: "Spasski lubi? silne i mobilne centrum, swobodny rozwój figur i by? szczególnie mocny w ataku na kr?la. (...) Gdy nadarza?a si? okazja, przejawia? sw?j naturalny dar do grania "dzikich" pozycji, które nie mieszcz? si? w utartych taktycznych schematach i które nie podlegaj? trywialnym regu?om. Spasski by? o wiele bli?ej Alechina i Tala, ni? Smys?owa, Botwinnika i Petrosjana".

Otó? to! Wi?c to wcale nie "wszechstronno??" (styl polegaj?cy w?a?ciwie na perfekcyjnym braku stylu, bowiem zak?adaj?cy u?ycie wszelkich dost?pnych technik i chwytów strategicznych) stanowi?a program przysz?ego mistrza ?wiata! Kasparow nazwywa Spasskiego "kr?lem gambitów" i podkre?la, ?e ?aden z szachistów tamtej generacji nie stosowa? klasycznych gambitów równie cz?sto, z równie wymagaj?cymi przeciwnikami i równie dobrymi rezultatami. Jest to ciekawe spostrze?enie, bo np. Michai? Tal nader cz?sto u?ywa? otwar? (systemów debiutowych, wariantów) nie uznawanych za ryzykanckie i dopiero w pó?niejszym stadium gry w tajemniczy sposób doprowadza? pozycj? do "stanu wrzenia".

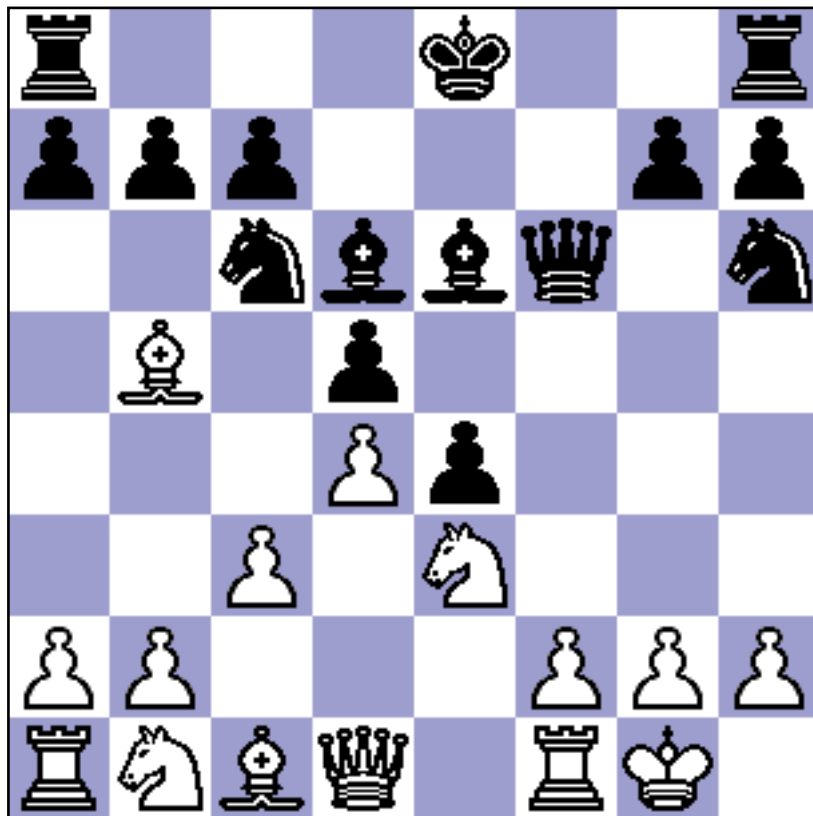
Estrin,J - Spasski,B [C44]
Ryga 1951

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.c3 ("Tego Zak z pewno?ci? juniora nie uczy?" - my?la? zadowolony Estrin, ju? wtedy specjalista w dziedzinie otwar?, współautor s?awnego Kursu "debiutów".)

3...f5!? (3...d5; 3...Sf6.)

4.d4 fxe4 5.Sxe5 Hf6 6.Sc4 (6.Sg4) 6...d5 7.Se3 Ge6 8.Gb5 Gd6 9.0-0 Sh6

Felietony

10.f3? (10.c4!)

10...Hh4 11.g3 Gxg3! 12.hxg3 Hxg3+ 13.Sg2 (13.Kh1 0-0 14.fxe4 Sg4!)

13...Gh3 14.He2 0-0 15.Hf2 Hg6 16.Ge2 Wf6 17.f4 (Lub 17.Gxh6 Hxh6 i grozi 18...Wg6.)

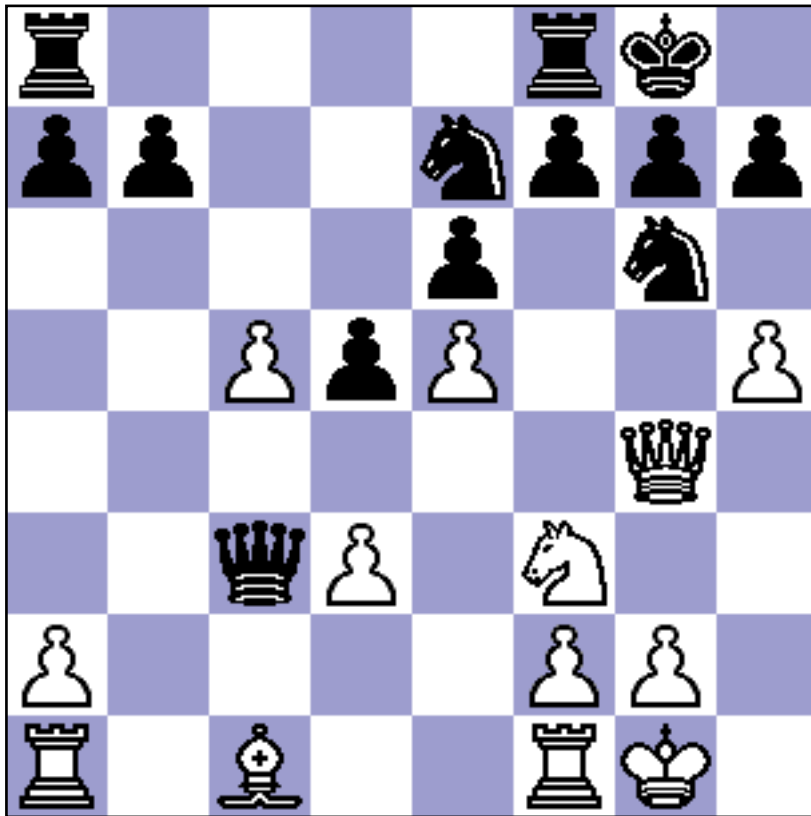
17...Sf5 18.Kh2 Hh6 19.Wh1 Gxg2+ 0-1.

Spasski,B - Melik-Paszajan [C17]
Leningrad, 1954

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sc3 Gb4 4.e5 c5 5.Hg4 Se7 6.dxc5 Gxc3+!? 7.bxc3 0-0 (7...Hc7!)

8.Sf3 Sbc6 9.Gd3 Sg6 10.Hh5 Sce7 11.h4 Ha5 12.0-0 Gd7 13.Hg4 Gb5 14.h5 Gxd3 15.cxd3 Hxc3

Felietony

16.hxg6 (Mo?liwe te? 16.Wb1 Sxe5 17.Sxe5 Hxe5 18.Gb2+-)

16...Hxa1 17.gxh7+ Kh8 18.Gg5 Hxf1+ 19.Kxf1 Sf5 20.Gf6 Wac8 21.Sd4 gxf6 22.exf6 1-0.

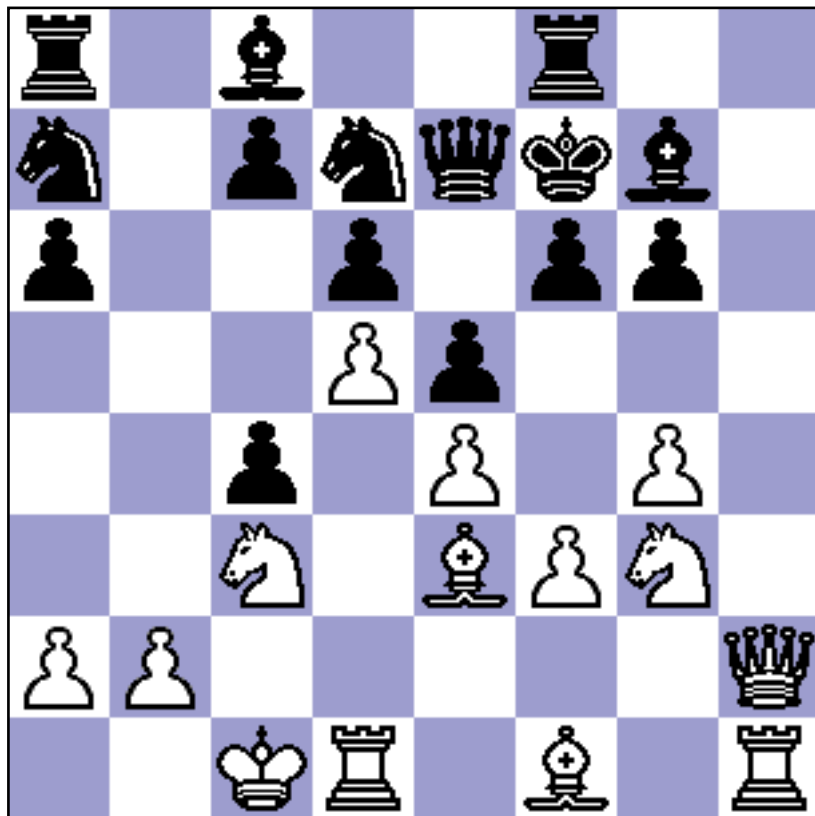
Spasski,B - Van Oosterom,J [E85]

Antwerpia 1955 (M?Jun.)

1.d4 Sf6 2.c4 g6 3.Sc3 Gg7 4.e4 d6 5.f3 (Granie obrony królewsko-indyjskiej ze Spasskim oznacza?o strat? czasu i punktu; system Saemischa w jego r?kach by? straszn? broni?.)

5...0-0 6.Ge3 e5 7.Sge2 Sc6 8.Hd2 Sd7 9.0-0-0 a6 10.d5 Sa7 11.g4 b5 12.Sg3 bxc4 13.h4 f6 14.h5 He7 15.hxg6 hxg6 16.Hh2 Kf7

Felietony

17.Sf5! (Typowe zako?czenie.)

17...gxf5 18.Hh5+ Kg8 19.gxf5 Wf7 20.Ge2 Sc5 21.Wdg1 Hd7 22.Hh8 mat (1-0).

Averbach,J - Spasski,B [E74]

Leningrad 1956

1.c4 Sf6 2.Sc3 g6 3.e4 d6 4.d4 Gg7 5.Ge2 0-0 6.Gg5 c5 7.d5 Ha5 8.Gd2 a6 9.a4 e5? 10.g4!
Se8 11.h4 f5 12.h5 f4 13.g5 Hd8 14.Gg4 Sc7 15.Gxc8 Hxc8 16.Sf3

Felietony

(Pozycja czarnych jest z?a, a nawet bardzo z?a. Co wymy?li Spasski?)

16...Sc6!!? (Nies?ychane! Ofiara figury w tak wczesnym stadium, zaledwie za pionka.)

17.dxc6 bxc6 18.Sh4 He8 19.hxg6 hxg6 20.Hg4 Wb8 21.Sd1 Se6 22.Wa3 Sd4 23.Wah3 Hf7 24.Gc3 Wfe8 25.W3h2 Hxc4 (25...Wb7)

26.Sxg6 We6 27.Gxd4? (27.Wh8+ Gxh8 28.Wxh8+ Kg7 29.Wh7+ Kxh7 30.Hh5+ Kg8 31.Hh8+ Kf7 32.Hh7+ Ke8 33.Hg8+ Kd7 34.Hf7+ Kc8 35.Se7+ +-)

27...Wxg6 28.Hf5 He6 29.Hxe6+ Wxe6 30.Gc3 d5 31.f3 Wb3 32.Wh3 c4 33.Kd2 Wg6 34.Wg1 d4 35.Ga5 Gf8 36.Wg4 Wd6 37.Kc2 Wd7 38.g6 Wdb7 39.Ge1 (39.Gd8)

39...c5 40.Wgh4 Gg7 41.Ga5 c3 42.bxc3 (42.Gxc3)

42...Wa3 43.cxd4 exd4 44.Wxf4 Wa2+ 45.Kd3 Wb1 46.Wh1 Wxa4 47.Kc2 Wb5 48.e5 d3+ (48...Gxe5)

49.Kxd3 Wxf4 50.Gc3 Wxf3+ 51.Ke4 Wg3 52.Kf4 Wxg6 53.Se3 Wb8 54.Sf5 Wf8 55.Wh5 We8 56.Ke4 Wg1 57.Wh3 Gf8 58.Kd5 Wd1+ 59.Ke4 Wc1 60.Kd5 Wd1+ 61.Ke4 Wd7

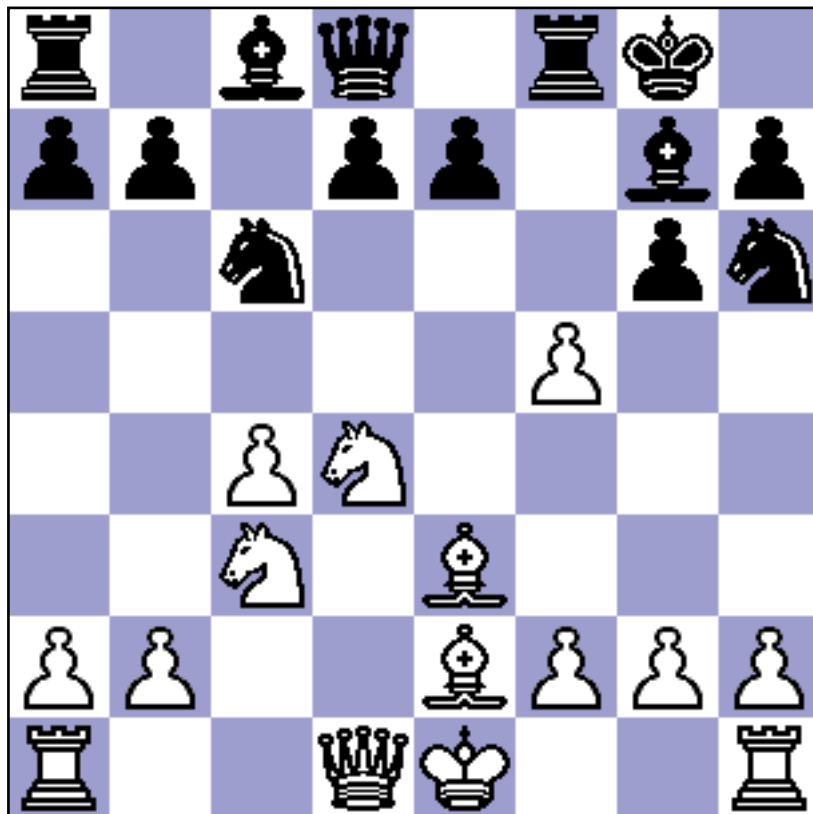
62.Sh6+ Gxh6 63.Wxh6 Wh7 64.Wg6+ Kf7 65.Wf6+ Ke7 66.Wc6 Kd7 67.Wxc5 Wh6 68.Kd5 Wb6 69.Ga5 Wb5 70.Wxb5 axb5 71.e6+ Wxe6 72.Kc5 We5+ 73.Kb6 0,5-0,5.

Furman,S - Spasski,B [B38]

Moskwa 1957

1.e4 c5 2.Sf3 Sc6 3.d4 cxd4 4.Sxd4 g6 5.c4 Gg7 6.Ge3 Sh6 7.Sc3 0-0 8.Ge2 f5 9.exf5

Felietony

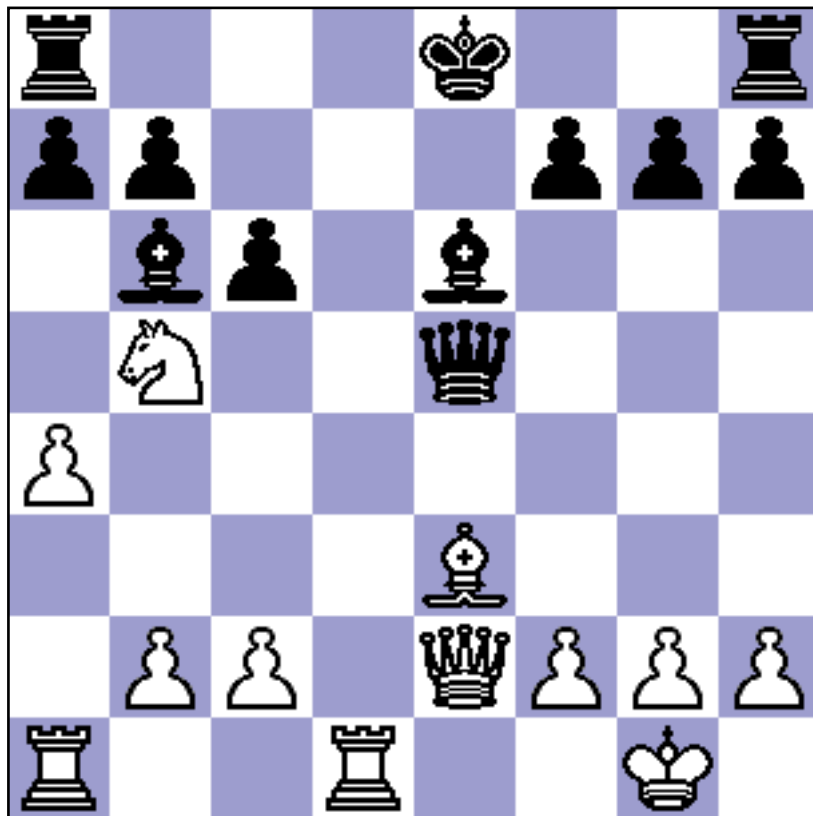
9...Gxd4!? 10.Gxd4 (10.Gxh6!?)

10...Sxf5 11.Gc5 d6 12.Ga3 Sfd4 13.0-0 Gf5 14.Wc1 Hd7 15.Sd5 Wf7 16.b3 Waf8 17.Gb2 e5
18.b4?! Ge6 19.Gd3? Gg4 20.f3 (Zas?ugiwa?o na uwag? 20.Hd2 e4 (ciekawe jest 20...Sf3+
21.gxf3 Gxf3 22.Se3 Wf4 oraz 20...Gf3) 21.Gxe4 Se2+ 22.Kh1 Sxc1 23.Gxc1.)
20...Gxf3 21.gxf3 Sxf3+ 22.Kh1 Hh3 23.Wf2 (23.He2 Sfd4 24.Wxf7 Wxf7 25.Hd2 e4 -+.)
23...Se1! 0-1.

Spasski,B - Sanguinetti,R [C67]
Warna 1958

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gb5 Sf6 4.0-0 Sxe4 5.d4 Sd6 6.dxe5 Sxb5 7.a4 Sbd4 8.Sxd4 Sxd4
9.Hxd4 d5 10.exd6 Hxd6 11.Hc3 Ge6 12.Sa3 c6 13.Ge3 Hb4 14.He5 Hd6 15.Hh5 Hd5
16.He2 Gc5 (16...Gxa3 17.Wxa3 0-0 18.Wd3.)
17.Sb5! Gb6 (17...cxb5 18.Hxb5+.)
18.Wfd1 He5

Felietony

Bia?e zaczynaj? i wygrywaj?.

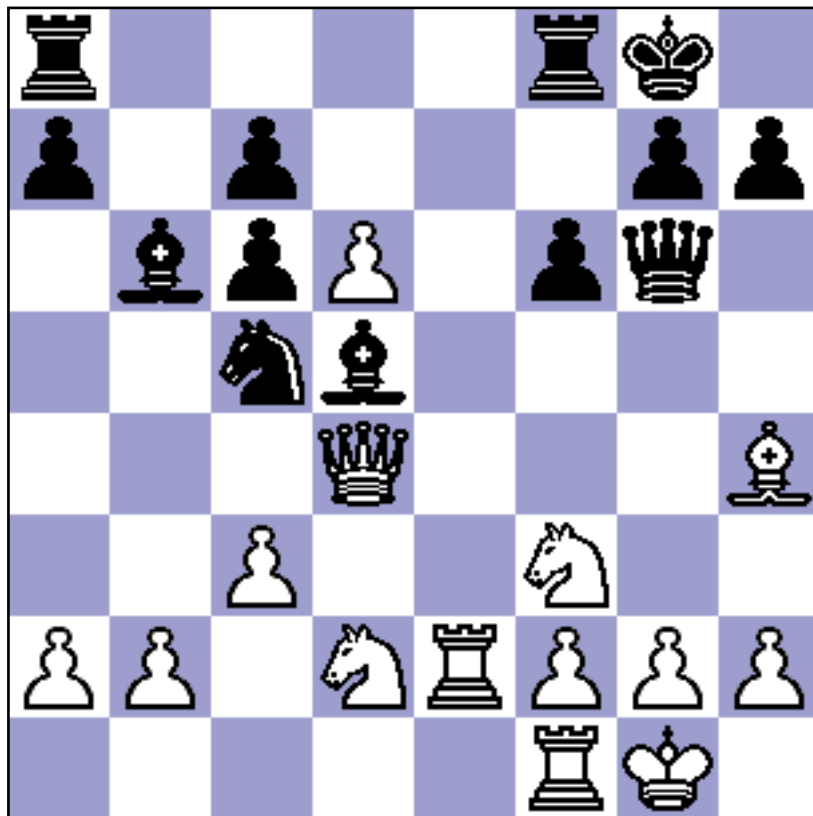
19.Sd6+ Ke7 20.Sc4 Gxc4 21.Gg5+ Ke6 22.Hg4+ 1-0.

Gipslis,A - Spasski,B [C65]

Ryga 1959

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gb5 Sf6 4.0-0 Gc5 5.c3 0-0 6.d4 Gb6 7.dxe5 Sxe4 8.Hd5 Sc5 9.Gg5 He8
10.Sbd2 d6 11.exd6 Ge6 12.Gxc6 bxc6 13.Hd4 f6 14.Wae1 Hg6 15.Gh4 Gd5 16.We2

Felietony

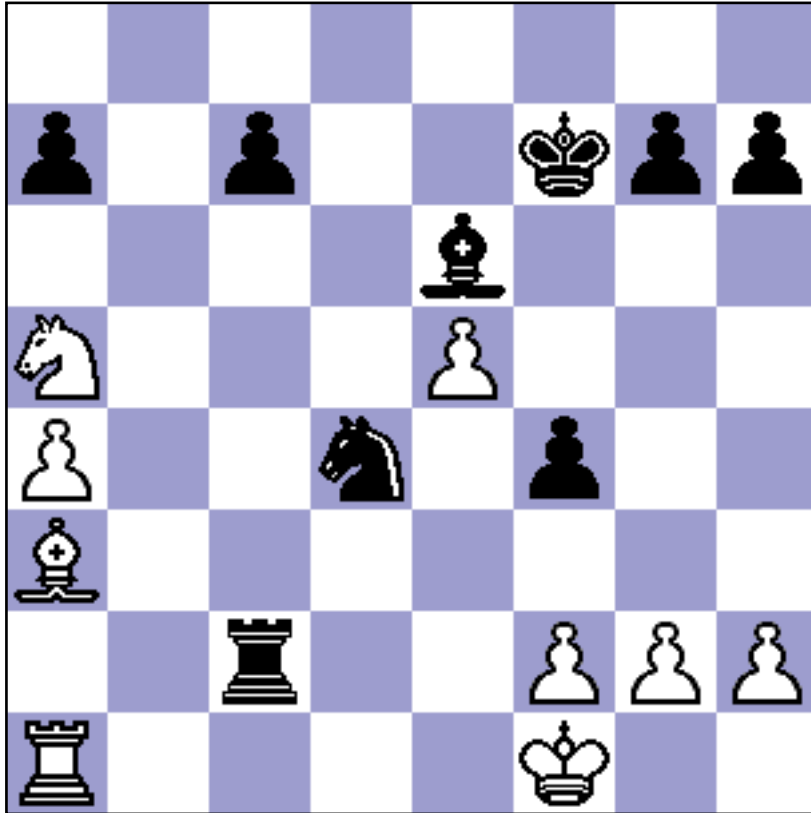

16...Se4 17.Hd3 Sg3 18.Ha6 Sxf1 19.Kxf1 cxd6 20.Gg3 Wfe8 21.Gxd6 Wxe2 22.Hxe2 We8 0-1.

Gufeld,E - Spasski,B [C65]
Tbilisi 1959

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gb5 Gc5 4.0-0 Sf6 5.c3 0-0 6.d4 Gb6 7.dxe5 Sxe4 8.Hd5 Sc5 9.Sa3 Se6 10.Gd3 Se7 11.He4 Sg6 12.Gc2 f5 13.He2 Gc5 14.b4 Ge7 15.Sc4 b6 16.Se3 Sgf4 17.Hc4 Gb7 18.Sd4 b5 19.Sxe6 bxc4 20.Sxd8 Gxd8 21.Wd1 Se2+ 22.Kf1 Sxc3 23.Wxd7 Gc8 24.Wd4 Ge6 25.a4 Ge7 26.Ga3 f4 27.Sxc4 Wad8 28.Wxd8 Wxd8 29.Sa5 Kf7 30.b5 Wd2 31.Gxe7 Wxc2 32.Gc5 Sxb5 33.Gb4 Sd4 34.Ga3

Felietony

34...Gd5! 35.Wd1 c5 36.Wc1 Ke6 37.Wxc2 Sxc2 38.Gxc5 a6 39.Gd6 (Biale maja pionka wi?cej, ale skoczek wcia? poza gr?.)

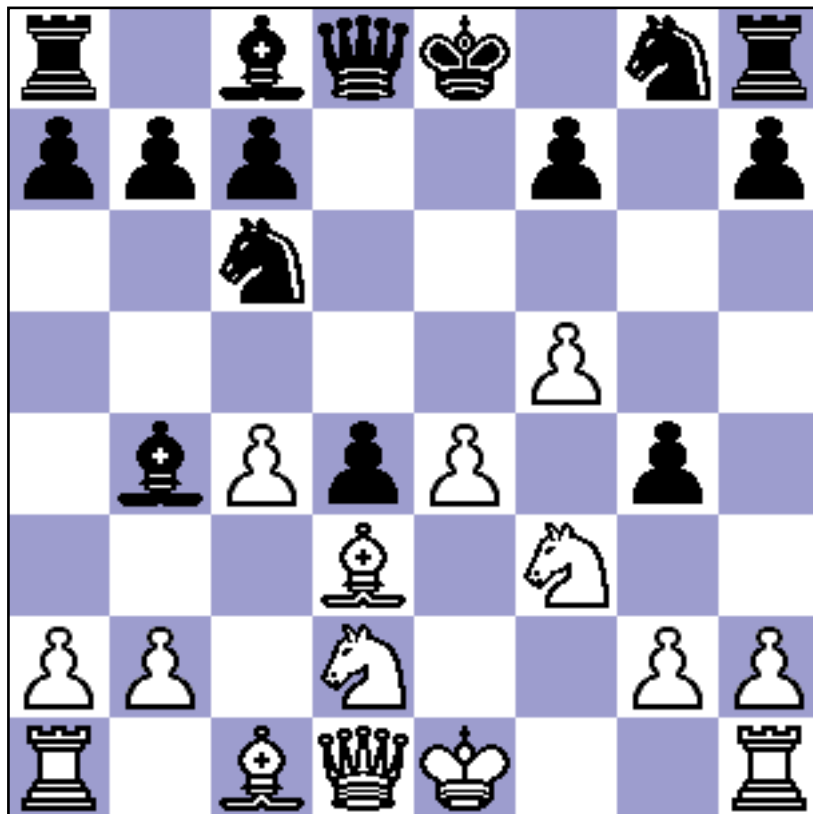
39...g5 40.f3 Se3+ 41.Kf2 g4 42.fxg4 Sxg4+ 43.Kg1 Sxe5 44.Gc7 Kf5 45.g3 f3 46.h3 Sd3 47.Gb6 Ke4 48.Ga7 Sb2 49.Kf2 Sxa4 50.g4 Sb2 51.Kg3 Sd1 52.h4 Kd3 53.g5 Se3 54.Kf2 Sf5 55.h5 Ke4 56.Gb8 Se3 57.Ga7 Sg4+ 58.Kg3 Kf5 59.g6 hxg6 60.hxg6 Sf6 61.Sb3 (Rozpacz.)

61...Gxb3 62.Kxf3 Kxg6 63.Ke3 Kf5 64.Kd2 Se4+ 65.Kc1 a5 66.Kb2 a4 67.Gd4 Ke6 68.Gc3 Kd5 69.Gb4 Kc4 70.Ka3 Kb5 71.Gf8 Sd2 72.Kb2 Sc4+ 73.Kc3 Gd1 74.Gg7 a3 0-1.

Spasski,B - Mikenas,V [D08]
Ryga 1959

1.d4 d5 2.c4 e5 3.dxe5 d4 4.e4 Sc6 5.f4 g5 6.f5 Sxe5 7.Sf3 Gb4+ 8.Sbd2 Sc6 9.Gd3 g4

Felietony

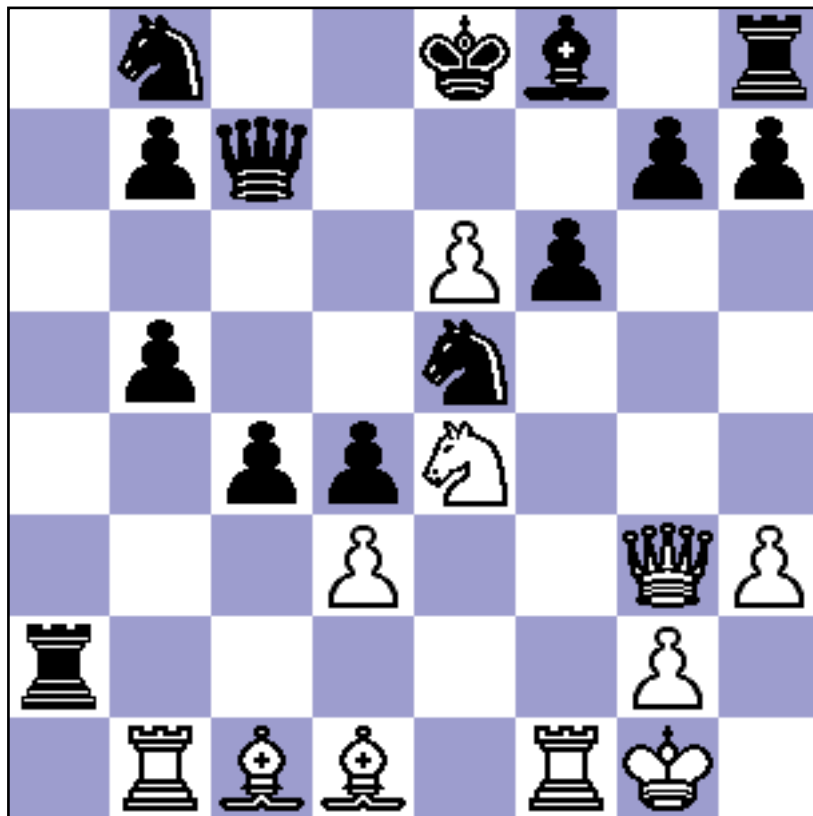
10.0-0! (W duchu starego gambitu Muzio.)

10...gxf3 11.Sxf3 Gd6 12.e5 Sxe5 13.We1 f6 14.c5 Ge7 15.Sxe5 fxe5 16.Wxe5 Sf6 17.Gg5 0-0 18.Hb3+ Kh8 19.Wae1 Gxc5 20.Wxc5 Hd6 21.Wce5 Sg4 22.Gf4 Gd7 23.Gg3 Gc6 24.W5e4 1-0.

Spasski,B - Reszko,A [B11]
Leningrad 1959

1.e4 c6 2.Sc3 d5 3.Sf3 Gg4 4.h3 Gxf3 5.Hxf3 Sf6 6.e5 Sfd7 7.Hg3 e6 8.Ge2 Hc7 9.f4 a6?!
10.b4 c5 11.b5 c4 12.Wb1 d4 13.Se4 axb5 14.0-0 Wxa2 15.d3 Wxc2 16.Gd1 Wa2?
(Nale?a?o spróbow? 16...cd! 17.G:c2 dc.)
17.f5! Sxe5 18.fxe6 f6

Felietony

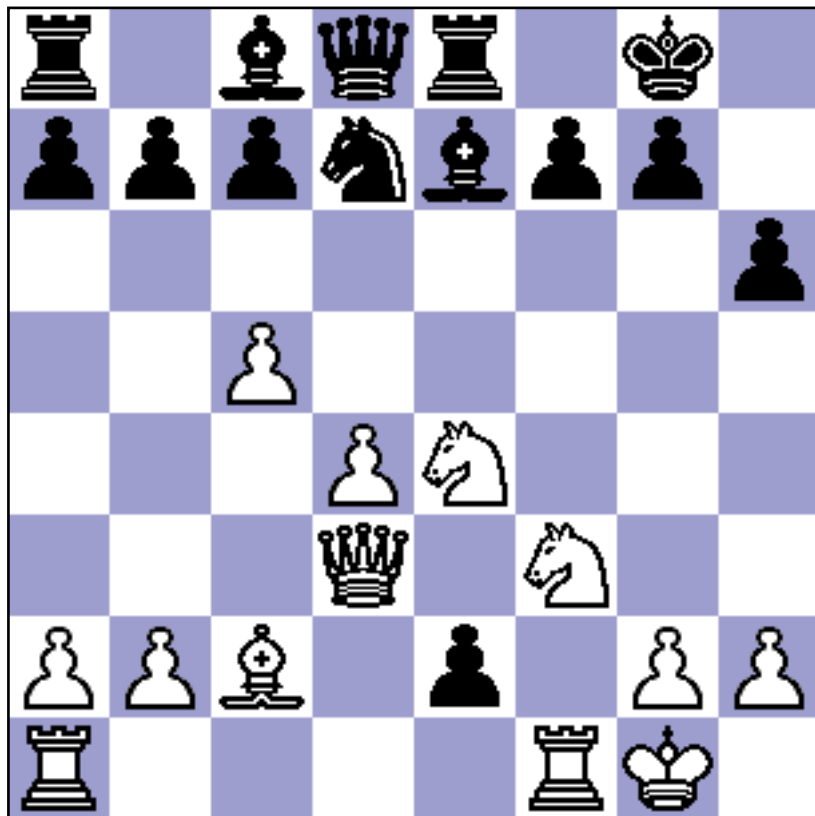

19.Wxf6! gxf6 20.Sxf6+ Kd8 21.Sd5 Hd6 22.Gg5+ Kc8 23.Gg4! (Oto prawdziwa para go?ców.)
23...Sxg4 24.e7 Gxe7 25.Hxg4+ Sd7 26.Sxe7+ Kc7 27.Gf4 Se5 28.Hg7 Kb6 29.Gxe5 Hf6
30.Gxd4+ 1-0.

Spasski,B (2565) - Bronstein,D [C36]
Leningrad 1960

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Sf3 d5 4.exd5 Gd6 5.Sc3 Se7 6.d4 0-0 7.Gd3 Sd7 8.0-0 h6 9.Se4 Sxd5
10.c4 Se3 11.Gxe3 fxe3 12.c5 Ge7 13.Gc2 We8 14.Hd3 e2

Felietony

15.Sd6!! Sf8 16.Sxf7 exf1H+ 17.Wxf1 Gf5 18.Hxf5 Hd7 19.Hf4 Gf6 20.S3e5 He7 21.Gb3 Gxe5 22.Sxe5+ Kh7 23.He4+ Kh8 24.Wxf8+ Wxf8 25.Sg6+ 1-0.

Unikalny ID rozwi?zania: #1154

Autor: : Tomasz Lissowski

Data ostatniej aktualizacji: 2009-12-30 22:34